



## «Νομιμοποίηση όλων των μεταναστών»: μαξιμαλισμός ή ρεαλιολογία;

Των Νικόλα  
Βαγδούτη  
και Δημοσθένη  
Παπαδάτου-  
Αναγνωστόπουλου

**Τ**ο αίτημα για «νομιμοποίηση όλων των μεταναστών» είναι τόσο παλιό όσο και το αντιρατσιστικό κίνημα στην Ελλάδα. Κι όμως, κατά τη διάρκεια της απεργίας πείνας των 300 μεταναστών, ακούστηκε και γράφτηκε κατά κόρον ότι ένα τέτοιο αίτημα είναι μαξιμαλιστικό και συνθηματολογικό –ότι, σε κάθε περίπτωση, δεν συγκροτεί πολιτική πρόταση, αλλά αφηρημένη διακήρυξη αρχών και αξιών. Τούτου δοθέντος, η αριστερά κατηγορήθηκε ότι δεν έχει (ρεαλιστική) πολιτική για το μεταναστευτικό, διότι αυτό που σε τελική ανάλυση ζητά δεν είναι τίποτα άλλο παρά το ανεδαφικό -κυριολεκτικά και μεταφορικά- «ανοιχτά σύνορα». Καθώς μια τέτοια «ρομφή» δεν προέρχεται από σεσημασμένους εμπόρους του φόβου ή κατά περίπτωση φιλελεύθερους (αυτούς δηλαδή που συστηματικά αντιτείνουν πως «αν τους νομιμοποιήσουμε όλους, θα μας έρθουν άλλοι τόσοι –και πόσους χωράμε;»), καθώς διατυπώνεται από αριστερούς ή Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις με συστηματική δουλειά στην υπεράσπιση δικαιωμάτων των μεταναστών, χρειάζεται οπωσδήποτε να κουβεντιαστεί.

Από τη σκοπιά της πολιτικής πρακτικής γενικά, η διατύπωση ενός αιτήματος θέτει κατ'αρχάς το ζήτημα της «μεθόδου» βάσει της οποίας μεταβάλλεται μια πολιτική συγκυρία. Κάθε αίτημα λοιπόν δεν υπάρχει παρά σε αναφορά με τη συγκυρία εντός της οποίας διατυπώνεται και στην επιλογή του βαραίνουν η υφιστάμενη ισορροπία δυνάμεων, η κατάσταση του υποκειμένου που θέτει το αίτημα και η δυνατότητα το αίτημα αυτό να κερδίσει την υποστήριξη και άλλων υποκειμένων.

Από τη σκοπιά της αριστεράς ειδικότερα, το ζήτημα της «μεθόδου» δεν υπάρχει αφ'εαυτού: προσδιορίζεται από την κατ' αρχήν αντιπαλότητα της αριστεράς προς το «κόμμα της τάξης» και εκείνο της «εθνικής προτίμησης» (του προνοιακού σωβινισμού), αποκτά πρόσημο από τη στρατηγική της και καθορίζεται από τις ανάγκες αυτών δίπλα στους ο-

ποίους η αριστερά αγωνίζεται: επιλέγεται, δηλαδή, με γνώμονα την πραγματική βελτίωση των συνθηκών ύπαρξής τους σε ορατό χρόνο, αλλά και με πρόνοια το αίτημα αυτό να επιτρέπει να αγωνιστούν οι ίδιοι (εν προκειμένω οι μετανάστες), ώστε ο αγώνας για τις ανάγκες τους να μην διεξάγεται ερήμην τους.

Το αίτημα για νομιμοποίηση όλων των μεταναστών είναι ακριβώς η αιχμή που συμπυκνώνει όλες τις παραπάνω προϋποθέσεις. Ειδικά στην παρούσα συγκυρία, όπου ένα κοινωνικό ζήτημα όπως το μεταναστευτικό επιχειρείται να μεταμφιεστεί σε πολιτισμικό και, εν τέλει, ζήτημα ασφάλειας, το αίτημα για νομιμοποίηση όλων είναι αίτημα για υπαγωγή όλων σε ένα πλαίσιο προστασίας δικαιωμάτων και τήρησης υποχρεώσεων σε ένα πλαίσιο δηλαδή ασφάλειας για όλους, γηγενείς και αλλοδαπούς, εντός του οποίου η ασφάλεια δεν έχει πια τη σημασία που της δίνουν ολοένα και πιο αυταρχικά κράτη (προστασία προνομίων και ασύδοτη ελευθερία των διωκτικών μηχανισμών): αντίθετα, παραπέμπει σε μια κοινωνία που «έχει μεν αστυνομία, αλλά έχει σχολεία που δεν απαξιώνουν την ταυτότητα των μεταναστών, έχει αξιοπρεπή περίθαλψη όλων των ανθρώπων, αποτελεσματική εργασιακή νομοθεσία και άλλα συναφή». Η νομιμοποίηση ζητά την είσοδο όλων στην επικράτεια μιας τέτοιας ασφάλειας –στον αντίποδα δηλαδή της λογικής του κρατικού ρατσισμού, όσο και των γκέτο ή του «δικαίου» των πάσης φύσεως διακινήτων. Καθώς στους κατοίκους του Αγίου Παντελεήμονα, της Μενάνδρου ή της Πάτρας η έλλειψη αυτής της ασφάλειας είναι γνωστή, η απαίτησή της είναι αν μη τι άλλο υπερασπίσιμη.

Είναι προφανές ότι το ζήτημα της εξίσωσης άνισων στο πεδίο του νόμου - της πολιτικής δηλαδή εξίσωσης - δεν μπορεί παρά να τίθεται από κοινού με το αίτημα για κοινωνική εξίσωση προς τα πάνω γηγενών και αλλοδαπών: κι αυτό, ενώ είναι σαφές ότι η επίτευξη πολιτικών δικαιωμάτων μπορεί να αποτελέσει το βάθρο για την αποτελεσματικότερη διεκδίκηση των κοινωνικών. Με αυτή

την έννοια, το μεταναστευτικό και ειδικότερα το ζήτημα της νομιμοποίησης, αποτελεί την αιχμή του κοινωνικού ζητήματος στον 21<sup>ο</sup> αιώνα. Κατ' αναλογία, το αίτημα για ανοιχτά σύνορα (σωστότερα: για ελευθερία εγκατάστασης κάθε ανέστιου που βρίσκεται στα σύνορά μας αβοήθητος) είναι εκείνο που επαναφέρει στις μέρες μας ως πιο επείγουσα από ποτε την απαίτηση για αναδιανομή του πλούτου. Συμφωνώντας με τον Πάσχο Μανδραβέλη ότι «κανένας προφήτης δεν έχει διαψευστεί τόσες πολλές φορές όσο ο Μάλλθους» (Καθημερινή, 27.10.2006), έχουμε σοβαρούς λόγους να απαντάμε στο «πόσοι χωρούν», που μας απευθύνουν οι εκμεταλλευτές του φόβου, ότι το πρόβλημα του Αγίου Παντελεήμονα, της Μενάνδρου ή της Πάτρας δεν είναι ο υπερπληθυσμός και ότι νομιμοποίηση και αναδιανομή δίνουν τη μόνη δυνατότητα να υπερβούμε την κρίση χωρίς αμοιβαίο κανιβαλισμό και νέα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Είναι η στιγμή να συνοψίσουμε: Ένας αντιρατσιστικός λόγος που επιδιώκει να συνδεθεί με νικηφόρες διεκδικήσεις δεν (μπορεί να) είναι λόγος «διπλός», ούτε, από την άλλη πλευρά, ένας λόγος αφηρημένα αξιακός. Είναι –οφείλει να είναι- ένας λόγος ηγεμονικός και συμπεριληπτικός –κι αυτό, την ίδια στιγμή που υπερασπίζεται συμφέροντα, ανάγκες και αξιακά περιεχόμενα. Με αυτή την έννοια, το αίτημα της νομιμοποίησης όλων των μεταναστών είναι, όπως επιχειρήσαμε να δείξουμε, ένα ηγεμονικό-«ρεαλιστικό» αίτημα. Είναι δε δυνατό, στην ίδια λογική, η ρητορική των ανοιχτών συνόρων να μην είναι η υπεράσπιση του «δικαιώματος στη μετανάστευση» (το σημείο εκκίνησης των μεταναστευτικών ροών, όπως συχνότατα και η κατάληξή τους, συνδέεται με ανεπίπλητη ανθρώπινη δυστυχία - κι αυτή βεβαίως δεν είναι «δικαίωμα...»): είναι, αντίθετα, ο οδοδείκτης για την κινητοποίηση *άνευ όρων* μιας αριστεράς που, ως εκ της θέσης της, θεωρεί αδιανόητο να ξεχωρίζει τους ανέστιους σε ξένους και δικούς μας - ή να επιλέγει τους πιο «χρήσιμους» από αυτούς.

Του  
Ερίκ Φασσέν

### Αντιρατσιστές διανοούμενοι τυφλοί απέναντι στον ρατσισμό

Τον Μάρτιο του 2005, οι φιλόσοφοι Πιερ Αντρέ-Ταγκιέφ και Αλαίν Φινκελκρότ βρέθηκαν να συνυπογράφουν μια έκκληση εναντίον του ρατσισμού «κατά των Λευκών». Αν παλιότερα επιτίθεντο στους νέους «γιατί ήταν εβραίοι», σήμερα «οι διαδηλώσεις των μαθητών του Λυκείου έγιναν, για κάποιους, το πρόσχημα για ξυλοδαρμούς (ratonnades\*) κατά των Λευκών». Η έκκληση κατέληξε: «Μιλήσαμε μέχρι σήμερα για τον Δαβίδ, μιλήσαμε και για τον Καντέρ. Ποιος όμως μιλάει για τον Σεμπαστιάν».

Το συγκεκριμένο κείμενο καταγγέλθηκε έντονα από τις αντιρατσιστικές οργανώσεις. Όμως μια τέτοια δήλωση δεν αποτελούσε μεμονωμένο περιστατικό. Υπάρχουν και άλλα στοιχεία που μαρτυρούν μian ορισμένη εξέλιξη των ρεπουμπλικανών διανοουμένων. Το Μάιο του 2006, κι ενώ η διαμάχη γύρω από τη μετανάστευση κορυφώνεται, ο Ταγκιέφ θα πάρει θέση κατά του «μεταναστευτισμού» (immigrationisme). Για τον ίδιο, από τη δεκαετία του 1980, οπότε και η Αριστερά βρέθηκε στην εξουσία, ο κίνδυνος προέρχεται πάντα από το χώρο των «καλώς σκεπτόμενων» και των «προγραφέων» που αυτοί ασκούν. Ενάντια στο «μίσος του εαυτού», όπως το αποκαλεί, ο συγγραφέας της «Δύναμης της προκατάληψης» (*La force du prejuge*) προτιμά να θυμίζει τη λογική των εθνικών συμφερόντων: «Η μεταναστευτική πολιτική πρέπει να είναι επιλεκτική».

Ο Ταγκιέφ ασκούσε ανέκαθεν κριτική στον αντιρατσισμό. Μέχρι όμως τις αρχές του '90, το έκανε ώστε ο τελευταίος να αντιστέκεται καλύτερα «απέναντι στο ρατσισμό». Αυτή η λογική μοιάζει σή-

μερα μακρινή. Εκείνη την εποχή, πρότεινε επιχειρήματα για να απαντηθεί η ξενοφοβική επιχειρηματολογία –«η Γαλλία προδόθηκε», οι μετανάστες κοστίζουν ακριβά», «οι μετανάστες παίρνουν τη δουλειά των Γάλλων». Σήμερα τον βρίσκουμε να υποστηρίζει ιδέες σαν αυτές που παλιά κατέκρινε. «Πριν καλέσουμε ξένα εργατικά χέρια, καλό θα ήταν να κινητοποιήσουμε τους εγχώριους πόρους, καθώς το ύψος της απασχόλησης στους μεταξύ 15 και 64 είναι σήμερα στο 63% για όσους γεννήθηκαν στη Γαλλία, και στο 57% γι' αυτούς που γεννήθηκαν στο εξωτερικό». Και στην ίδια λογική: «Το να κλείνουμε τα μάτια μπροστά στον ακήρυχτο πόλεμο των πολιτισμών που λαμβάνει χώρα στην Ανατολική Ευρώπη είναι ένδειξη αφέλειας».

Αποσπάσματα από το άρθρο «Aveugles a la race ou au racisme? Une approche strategique», στο: Didier Fassin et Eric Fassin (2006), *De la question sociale a la question raciale* [Από το κοινωνικό στο φυλετικό ζήτημα:], La Decouverte

Μετάφραση: Δ.Π.

(\*) Η λέξη σημαίνει το μικρό ποντίκι, και χρησιμοποιείται στη Γαλλία απ' το 1937 ως ρατσιστική εναντίον των μεταναστών από το Μαγκρέμπ. Η έκκληση των γάλλων διανοουμένων χρησιμοποιεί τον ισχυρό συμβολισμό του όρου για να εξισώσει την παλιά εμπειρία των ρατσιστικών επιθέσεων με τη σύγχρονη πραγματικότητα.